

Asia: VN/12646/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Helsingin yliopisto pitää erittäin hyvänä esitysluonnokseen sisältyviä opiskelijoiden pidempiä oleskelulupia. Opiskelijoiden työnteko-oikeuden selkeyttäminen helpottaa yliopistojen toimintaa myös opiskelijoiden työnantajina, joita yliopistot merkittävässä määrin ovat.

Muiden kuin opiskelijoiden kohdalla ehdotettu ajatus, että kaikki tutkimusta tekevät saavat oleskeluluvan saman lain perusteella, on myös erittäin kannatettava, koska se yksinkertaistaa hakuprosessia ja neuvontaa. Tervetullut parannus on myös, että kansainvälisen suojelun hakemisen taustaiset ja maasta karkotettavat kolmannen maan kansalaiset voisivat hakea tutkija-opiskelija – laissa säädettyjä oleskelulupia. Myös harjoittelua koskevat muutokset ovat kannatettavia.

On tärkeää yleisesti ottaa huomioon myös apurahaperusteisesti tutkimusta tekevät tai muun työnantajan (esim. ulkomaisen yliopiston) palveluksessa olevat henkilöt, jotka toimivat esim. vierailevina tutkijoina. Olisikin myönteistä, että oleskelulupaprosessissa kuhunkin oleskelulupakategoriaan sisältyvät haki-japrofiilit olisivat selkeästi ohjeissa kuvattu, jolloin oikean lupatyyppin hakeminen helpottuu.

Helsingin yliopisto pitää toivottavana, että Maahanmuuttovirasto luonnoksessa mainitulla tavalla yhdessä tutkimusorganisaatioiden kanssa tuottaisi selkeän dokumenttipohjan, joka voisi toimia malliasiakirjana oleskelulupaa haettaessa. Nykyistä vastaanottosopimusta ja sitä edeltävää kutsukirjettä yliopistoille on myös valmisteltu yhteistyönä, ja onkin tärkeää, että yksi asiakirja riittäisi jatkossakin liitteeksi tutkimuskontekstissa toimivan työntekijän lupahakemukseen.

Helsingin yliopisto ehdottaa, että korkeakoulut otettaisiin mukaan myös ohjeiden suunnitteluun. Korkeakouluilla on maahantulon ohjeistamisessa hyvin vahvaa osaamista ja kokemusta. Korkeakoulukentällä on tällä hetkellä myös käynnissä opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama HEI LIFE -hanke, joka täh-tää mm. kaikille korkeakouluille yhteisten ohjeistusmateriaalien tuottamiseen kansainvälisten tutkijoiden ja muiden työntekijöiden maahantulosta. Yhteistyöllä tai vähintään

koordinoidulla toiminnalla varmistettaisiin, että ohjeet olisivat mahdollisimmat selkeät, ja että kansainvälisiä työntekijöitä ohjeistavat korkeakoulut tuntisivat uudet säännöt perinpohjaisesti. Myös kansainvälisten opiskelijoiden oleskelulupaprosessin on oltava selkeä alusta asti, mukaan lukien tunnistautumisen lähetystöissä ja vaadittavat liitteet.

Luonnoksessa todettiin, ettei tohtorintutkinnon suoritusaikaa ei ole lainsäädännössä määritelty, eikä tämän vuoksi oleskelulupaa ole mahdollista myöntää samalla tavalla kuin opiskelijoilla koko tutkinnon suorittamisen ajaksi. Helsingin yliopisto korostaa, että vaikka tohtorintutkinnon suoritusajasta ei ole säädetty laissa, yliopistojen sisäisin päätöksin tohtorintutkinnon tavoitteellinen suoritus aika on neljä vuotta. Myös ammatillisia tutkintoja suorittaville esitetään oleskeluluvan myöntämistä opintojen keston ajaksi, vaikka ammatillisten tutkintojenkaan tavoitteellisista suoritusajoista ei ole säädetty laissa. Yliopiston käsityksen mukaan esitysluonnoksessa mainitut seikat eivät estäisi tohtoriopiskelijoiden saattamista samaan asemaan muiden opiskelijoiden kanssa. Jos luonnoksessa esitetyistä syistä ei kuitenkaan pidetä mahdollisena tohtorintutkintoa suorittavien asettamista samaan asemaan kuin muita tutkintoja suorittavien, olisi suotavaa pyrkiä kuitenkin parantamaan tohtoriopiskelijoiden asemaa. Nykyään lyhyet oleskeluluvat aiheuttavat tarpeetonta haittaa ja vaivaa ja pahimmillaan opinnot voivat keskeytyä. Yksi mahdollinen malli voisi olla perustutkinto-opiskelijoille vaihtoehtoiseksi luonnoksen sivulla 25 esitetyn mallin mukaelma: tohtoriopiskelijalle myönnettäisiin aluksi kahden vuoden oleskelulupa, mutta hakijan tulisi esittää toimeentuloselvitys hakemuksessaan vain ensimmäisen opintovuoden ajalta.

Yliopisto toivoo, että myös muiden tutkijoiden kuin tohtoriopiskelijoiden tilannetta pyritään jatkossa parantamaan. Tutkijoilla tyypillisesti työsuhteiden tai rahoituskausien pituus ei vastaa tutkimustyön pitkäjänteisyyttä. Tutkijat ovat korkean tason asiantuntijoita, joiden maahantulon ja oleskelun helpottaminen on yhteiskunnan etu. Tutkimustoiminnan jälkeen työnhakua tai yritystoimintaa varten myönnettävän luvan pidentäminen kahteen vuoteen on oikeansuuntainen toimi.

Karppinen Laura
Helsingin yliopisto - Helsingin yliopiston rehtori